

Spis treści

Wykaz skrótów 15

Od Autora 19

Część I

Pojęcie Prawa Konstytucyjnego

Rozdział 1

Pojęcie i przedmiot prawa konstytucyjnego 23

1. Prawo konstytucyjne jako gałąź prawa 23

1.1. Rozwój prawa konstytucyjnego 25

1.2. Przedmiot prawa konstytucyjnego 27

2. Prawo konstytucyjne jako nauka prawa 28

Część II

Część Ogólna Prawa Konstytucyjnego

Rozdział 1

Pojęcie konstytucji 31

1. Geneza 31

2. Konstytucja w znaczeniu prawniczym 33

3. Konstytucja w znaczeniu materialnym 35

4. Forma 37

4.1. Nazwa 38

4.2. Sposób uchwalenia 39

4.3. Budowa 41

4.4. Wstęp do Konstytucji RP	42
4.5. Systematyka ogólna	44
4.6. Systematyka szczegółowa	44
5. Zmiana	44
5.1. Poprawki	45
5.2. Nieformalne zmiany konstytucji	47
6. Treść	48
7. Nadrzędność	51
7.1. Zasada konstytucjonalizmu	52
7.2. Domniemanie konstytucyjności prawa	53
8. Funkcje	55
9. Tożsamość	57
10. Konstytucjonalizm	58
10.1. Konstytucjonalizm liberalny	60
10.2. Konstytucjonalizm nieliberalny	61
10.3. Konstytucjonalizm ery cyfrowej	62

Rozdział 2

Obowiązywanie konstytucji	63
1. Obowiązywanie	63
2. Stosowanie	64
2.1. Stosowanie bezpośrednie	65
2.2. Stosowanie horyzontalne	67
3. Przestrzeganie	70
4. Wykładnia	71
4.1. Normy konstytucji	71
4.2. Koncepcje i metody wykładni	73
5. Kontrola konstytucyjności prawa	75
5.1. Pojęcie	75

- 5.2. Rodzaje kontroli 77
- 5.3. Czuwanie nad przestrzeganiem konstytucji 79

Rozdział 3

- Konstytucyjne zasady prawa 81
 - 1. Pojęcie zasad 81
 - 2. Struktura zasad 85
 - 3. Kolizja zasad 87
 - 4. Wartości konstytucyjne 89

Rozdział 4

- Wybrane konstytucyjne zasady prawa 93
 - 1. Republikańska forma państwa 93
 - 2. Dobro wspólne 94
 - 3. Pomocniczość 96
 - 4. Demokratyczne państwo prawne 97
 - 5. Suwerenność narodu 100
 - 5.1. Zasada suwerenności narodu w klasycznym prawie konstytucyjnym 101
 - 5.2. Czy i komu podlega suweren? 103
 - 5.3. Zasada suwerenności narodu w Konstytucji RP 105
 - 5.4. Suwerenność narodu a integracja europejska 106
 - 6. Reprezentacja polityczna 110
 - 7. Podział i równowaga władzy 112
 - 8. Rządy parlamentarne 115

Rozdział 5

- Podstawy praw człowieka 119
 - 1. Koncepcje praw człowieka 119
 - 2. Podstawowe pojęcia 121

3. Zasady ogólne praw człowieka w Konstytucji RP	124
3.1. Godność człowieka	125
3.1.1. Godność jako wartość konstytucyjna	125
3.1.2. Godność jako prawo podmiotowe	126
3.1.3. Relacje między godnością a prawami człowieka	127
3.2. Wolność człowieka	128
3.3. Równość wobec prawa	131
4. Systematyka praw człowieka w Konstytucji RP	134
4.1. Wolności i prawa osobiste	134
4.2. Wolności i prawa polityczne	135
4.3. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	136
5. Ograniczenia w korzystaniu z praw człowieka i obywatela	137
5.1. Zasada proporcjonalności	138
5.2. Zakaz nadmiernej ingerencji	140
5.3. Ograniczenia praw człowieka w stanach nadzwyczajnych	141
6. Środki ochrony praw człowieka	141
6.1. Odpowiedzialność odszkodowawcza organu władzy publicznej	142
6.2. Prawo do sądu	144
6.3. Skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	145
7. Obowiązki jednostki	146

Rozdział 6

Źródła prawa	149
1. Znaczenie źródeł prawa	149
2. Źródła prawa w znaczeniu formalnym	150
3. Zmiany w zakresie źródeł prawa wprowadzone przez Konstytucję RP	152
4. Wieloskładnikowość systemu źródeł prawa	155
5. Akty prawne powszechnie obowiązujące	156
5.1. Konstytucja i ustawa konstytucyjna	157

5.2. Ustawa i rozporządzenie wykonawcze	158
5.2.1. Ustawa	159
5.2.2. Rozporządzenie wykonawcze	162
6. Prawo miejscowe	164
7. Akty prawne wewnątrznie obowiązujące	165
7.1. Pojęcie	165
7.2. Zarządzenia	165
7.3. Uchwały	167

Część III

Część Szczegółowa Prawa Konstytucyjnego

Rozdział 1

Prawo wyborcze 171

1. Pojęcie prawa wyborczego 171

1.1. Uwagi ogólne 171

1.2. Kodeks wyborczy i jego zmiany 172

2. Zasady prawa wyborczego 173

2.1. Zasada powszechności prawa wyborczego 175

2.2. Zasada bezpośredniości prawa wyborczego 178

2.2.1. Głosowanie przez pełnomocnika 180

2.2.2. Głosowanie korespondencyjne 181

2.3. Zasada równości prawa wyborczego 183

2.4. Zasada proporcjonalności wyborów 185

2.5. Zasada wyborów większościowych 187

2.6. Zasada tajności głosowania 188

3. Organizacja i przebieg wyborów 189

3.1. Zarządzanie wyborów 189

3.2. Tworzenie okręgów wyborczych i obwodów głosowania 190

3.3. Organy wyborcze 192

3.3.1. Organy stałe	193
3.3.2. Organy doraźne	196
3.4. Zgłaszanie kandydatów	197
3.5. Prowadzenie kampanii wyborczej	200
3.6. Zasady głosowania	202
3.7. Ustalanie wyników głosowania i wyników wyborów	203
3.8. Stwierdzanie ważności wyborów	204
3.9. Uzupełnianie składu Sejmu i Senatu	206

Rozdział 2

Referenda i obywatelska inicjatywa ustawodawcza	209
1. Rodzaje referendum	209
1.1. Referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa	210
1.2. Referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej	213
1.3. Referendum w sprawie zatwierdzenia zmian Konstytucji RP	214
2. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	216

Rozdział 3

Parlament	219
1. Struktura parlamentu	219
1.1. Dwuizbowość	219
1.2. Zgromadzenie Narodowe	220
2. Organy Sejmu i Senatu	221
2.1. Marszałek	221
2.2. Prezydium Sejmu	224
2.3. Konwent Seniorów	225
2.4. Komisje	225
2.5. Sekretarze	227

3. Zasady funkcjonowania parlamentu	228
3.1. Zasada autonomii parlamentu	228
3.2. Kadencja parlamentu	230
3.3. Zasada ciągłości prac parlamentu	233
3.4. Zasada dyskontynuacji prac parlamentu	234
3.5. Uchwalanie ustaw większością głosów	235
4. Status prawny posłów i senatorów	236
4.1. Mandat przedstawicielski	236
4.2. Konstytucyjna regulacja mandatu posła	237
4.3. Prawa i obowiązki posłów i senatorów	240
4.4. Immunitety parlamentarne	243
4.4.1. Immunitet materialny	244
4.4.2. Immunitet formalny	245
4.4.3. Nietykalność osobista	248
4.5. Tworzenie klubów i kół	249
5. Funkcje parlamentu	250
5.1. Pojęcie funkcji parlamentu	250
5.2. Funkcje Sejmu i Senatu po wejściu Polski do Unii Europejskiej	251
5.3. Funkcja ustawodawcza Sejmu	254
5.3.1. Procedury ustawodawcze	254
5.3.2. Etapy procedury ustawodawczej	254
5.3.3. Prawo inicjatywy ustawodawczej	255
5.3.4. Praca nad projektem ustawy	258
5.3.5. Udział Senatu w procesie ustawodawczym	264
5.3.6. Podpisanie ustawy przez Prezydenta RP	266
5.3.7. Ogłoszenie ustawy	268
5.3.8. Szczególne procedury ustawodawcze	269
5.4. Funkcja kontrolna Sejmu	272
5.4.1. Środki kontroli przysługujące posłom	272

5.4.2. Środki kontroli przysługujące komisjom	274
5.4.3. Sejmowa komisja śledcza	275
5.4.4. Środki kontroli przysługujące Sejmowi	279
5.4.5. Kontrola wykonania ustawy budżetowej	281
5.5. Funkcja kreacyjna parlamentu	281

Rozdział 4

Prezydent RP	287
1. Kształtowanie się prezydentury	287
2. Zasady wyboru Prezydenta RP	289
3. Pozycja Prezydenta RP	293
4. Kompetencje Prezydenta RP	298
5. Akty prawne Prezydenta RP	300
6. Kontrasygnata i prerogatywy	301
6.1. Kontrasygnata	301
6.2. Kontrasygnata w Konstytucji RP	302
6.3. Prerogatywy	304
7. Odpowiedzialność Prezydenta RP	308

Rozdział 5

Rada Ministrów i administracja rządowa	309
1. Pozycja Rady Ministrów	309
2. Powoływanie Rady Ministrów	310
3. Odpowiedzialność Rady Ministrów i jej członków	314
4. Skład Rady Ministrów	316
4.1. Podstawy konstytucyjne	316
4.2. Prezes Rady Ministrów	317
4.3. Ministrowie	318
4.4. Inni członkowie Rady Ministrów	320

5. Zadania i kompetencje Rady Ministrów 321

6. Administracja rządowa 322

6.1. Kształt administracji rządowej 322

6.2. Ustrój prokuratury 323

Rozdział 6

Samorząd terytorialny 327

1. Podstawy konstytucyjne 327

2. Konstrukcja prawna jednostek samorządu terytorialnego 328

2.1. Gmina 328

2.2. Powiat 330

2.3. Województwo 330

3. Zadania jednostek samorządu terytorialnego 330

4. Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego 332

Rozdział 7

Władza sądownicza 335

1. Pojęcie władzy sądowniczej 335

2. Pojęcie wymiaru sprawiedliwości 336

3. Zasady ustroju i działania wymiaru sprawiedliwości 337

3.1. Jednolitość sądów 337

3.2. Niezależność sądów i niezawisłość sędziów 338

3.2.1. Niezależność sądów 338

3.2.2. Niezawisłość sędziów 339

3.3. Powoływanie sędziów 343

3.4. Nadzór judykacyjny Sądu Najwyższego 344

3.5. Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości 345

3.6. Dwuinstancyjność postępowania sądowego 346

4. Sądowa kontrola działalności administracji publicznej 346

5. Prawo do obrony	347
6. Ustrój sądów	347
6.1. Sąd Najwyższy	347
6.2. Sądy powszechne	348
6.3. Sądy szczególne	349
7. Krajowa Rada Sądownictwa	351
7.1. Pozycja	351
7.2. Skład	352
7.3. Kompetencje	354

Rozdział 8

Trybunał Konstytucyjny	357
1. Pozycja Trybunału Konstytucyjnego	357
1.1. Skład Trybunału Konstytucyjnego	359
1.2. Organizacja wewnętrzna	363
2. Formy kontroli	364
3. Przedmiot kontroli	369
3.1. Akty prawne powszechnie obowiązujące	369
3.2. Akty prawne wewnętrznie obowiązujące	373
4. Kompetencje	375
4.1. Kontrola na wniosek	375
4.2. Pytanie prawne	375
4.3. Skarga konstytucyjna	377
4.3.1. Przesłanki materialne	377
4.3.2. Przesłanki formalne	378
4.3.3. Badanie skargi i orzekanie na podstawie skargi	380
4.4. Inne kompetencje TK	381
4.4.1. Cele lub działalność partii politycznych	381
4.4.2. Spory kompetencyjne	382

4.4.3. Przeszkoda w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta RP 384

5. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego 384

5.1. Podział orzeczeń 384

5.2. Wyroki 386

5.3. Postanowienia 389

5.4. Skutki orzeczeń 390

Rozdział 9

Trybunał Stanu 393

1. Odpowiedzialność konstytucyjna 393

2. Delikt konstytucyjny 394

3. Zakres odpowiedzialności konstytucyjnej 398

4. Procedura ponoszenia odpowiedzialności konstytucyjnej 400

4.1. Skład i pozycja Trybunału Stanu 401

4.2. Postępowanie przed Trybunałem Stanu 403

Rozdział 10

Organy kontroli państwowej i ochrony prawa 407

1. Najwyższa Izba Kontroli 407

2. Rzecznik Praw Obywatelskich 411

2.1. Utworzenie urzędu i jego pozycja 411

2.2. Powoływanie Rzecznika Praw Obywatelskich 412

2.3. Formy działania Rzecznika Praw Obywatelskich 414

3. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji 416

3.1. Utworzenie KRRiT 416

3.2. Skład KRRiT 418

3.3. Zadania KRRiT 418

Rozdział 11

Finanse publiczne 421

1. Podstawy finansów publicznych 421

2. Ustawa budżetowa 422

3. Narodowy Bank Polski 423

Rozdział 12

Stany nadzwyczajne 427

1. Podstawy konstytucyjne 427

2. Zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych 428

3. Rodzaje stanów nadzwyczajnych 430

3.1. Stan wojenny 430

3.2. Stan wyjątkowy 431

3.3. Stan klęski żywiołowej 432

4. Prawa człowieka w stanach nadzwyczajnych 434

Wykaz wykorzystanej literatury 435